

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Aci sunt a să trimite tot felul de scrisori, cereri și bani.

Apare în fiecare Duminică.

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:
Pe 1 an 3 coroane 20 fileră
Pe 1/2 an 1 coroană 60 fileră
Pe 1/4 an 80 fileră
Pe 1 lună 30 fileră
Un număr șingur 6 fileră

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

*

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria.

Pâne și drepturi poporului.

(a-a). Din toate părțile țerei nu auzim alta, decât vaiete și iar vaiete. Poporul român strigă în gura mare după pâne și drepturi, dar de geaba strigă și să vaită căci nimeni nu-l aude, și nici nu voeste să-l audă, pentru-că e vorba de pâne și de drepturi.

Bietul popor e silit, să-și părăsească casa, masa, vatra și tocmă familia și să plece în lumea mare, unde să-și găsească o bucată de pâne, ca să-și poată întreține familia.

Noi vedem prea bine că în țeara noastră cu greu putem trăi.

Acum ne aducem aminte de moșii și strămoșii nostri, cari au trăit o viață cu mult mai bună și mai liniștită decât noi astăzi, cu toate astea, că era timpul iobăgiei.

Toate erau ieftine, bună-oară hrana vieții, îmbrăcămintea, locuința, cu un cuvânt toate ce-au existat pe lume.

Pe când noi astăzi toate acestea le plătim însuși.

Moșii nostri n'aveau atâtea necazuri pe cap, ce avem noi astăzi, de exemplu ei aveau locurile de pășunat libere pe unde umblau cu vitele fără ca să plătească vre-un ban, s'au să le fie frică, că vre-o vită o să intre în vre-un loc oprit, și o s'o prindă. Nu. Ei totuși aveau mai multă libertate.

Pe când noi astăzi nu o mai avem libertatea aceea, că toate pășunatele sunt oprite, iar dacă avem vre-o bucată de loc, unde să lăsăm o vită la pășunat, și dacă aceasta numai cu jumătate trupul a intrat în

livadia comunei, o prinde jutarii (păzitorii câmpului) și de loc e silit bietul om a cui e vita, să plătească o amendă (ștrof), așa de mare, încât vita nu merită.

Acum să mergem mai departe, unde sunt pădurile, din care să hrănia miș și miș de suflete, înainte de asta cu 20 de ani în sus?

Și astea au perit, putem să zicem că mai toate sau luat sub administrațiunea statului.

Ba astăzi nici uscăturile clengile, cari putem să zicem, că e nu mai gunoiul pădurei, nici acelea nu le putem aduna, ca să le ducem acasă, să avem, cu ce ne încălzi.

Nu. Nu e ertat nimic, că dacă ne-ar prinde, prin păduri, că adunăm uscăturile, de loc ne duce la primărie și ne închide, ca pe niște criminali și ne pune la amendă.

Dar oare, ce mai are de făcut bietul popor român? (că putem să zicem că el e cel mai apăsător dintre toate popoarele din Ungaria). Nimic!

El e silit să se prăpădească cu timpul. Dar acum să întrebăm pe domni naționaliști și conducători ai poporului român, de ce nu-i dă un ajutor poporului, să nu fie așa de îngreuiat?

Asta nu o fac ei! Ei numai făgăduiesc dar de împlinit nu împlinesc nimic. Așa este un proverb românesc care zice: „Făgădușu-i bucuria nebunilor“.

De exemplu când îi la vre-o alegere de deputat dietal, atunci care de care ne vine cu câte un program mai infocat decât celalalt.

Iar care au norocul de-s aleși deputați

atunci vin la Pesta, să pun în scaune de cafea (barșon) roșie, și ascultă cum să ceartă unul și altul. Dar ei tac ca și când ar fi în mormânt.

Putem să zicem că noi avem 8 deputați români în casa țerei, dintre cari numai unul a făcut ceva pentru oamenii săi, că a scos pădurile de sub administrațiunea statului, și de loc poporul său s'a mai ridicat puțin. Pe când ceilalți tac și vor tăcea pururea.

Dar acum să trecem la foile naționaliste popești, cari vin cu tot felul de frase asupra noastră a socialiștilor, fără să știe contra cui, așa a venit asupra noastră în mai multe rânduri fițuica gheșefarilor sub titlul „Poporul Român“, care e redactat de niște tineri — dar prea tineri iuriști — candidați de popi și protopopi (prote) cari nu-s cu mintea înțepenită, cari voesc să întunece poporul și mai rău, și mai o foaie popească cu numele „Răvașul“, ca să ne prăpădească de pe suprafața pământului. Dar bieții de ei nu știu, că socialismul nu e putere pe lume, care să fie în stare a-l nimici.

Dară ce să le faci, trebuie să-și lasi să umble de-a bolânda, sau să strige că măgarii. Tocmai este un proverb bun pentru ei, în care zice: „Glasul de măgar nu să aude în cer“, așa nu-i auzim nici noi.

Așa este unde-i popa, prota și perdevară capul, acolo și dracul și-a făcut cuibul.

Dar acum suntem siliți să facem atenți pe conducătorii inteligenți ai poporului român ca să se intereseze mai de aproape de poporul său, care strigă în gura mare: Ajutor! Lucru! Pâne! și — Drepturi!

Evangelia socialdemocrațiilor.

Tradusă de Petru Ponta.

Capitalul și munca.

(Urmare).

(3)

27. Numai muncitorii sunt ori pot fi cu știința de clasă?

— Nu, classa capitalistă e cu mult mai cuprinsă de simțământul acesta, ei toate le fac ca să susțină, și să întărească stăpânirea lor. Dacă e în pericol, toți ea unul săr, ca să se apere.

28. Totdeauna a fost contrastul acesta de clase între bogat și sărac?

— Nu în așa măsură mare, contrastul de clase, mașinile și alte invențiuni ale tehnicii le-au făcut întru atâta, că nainte de asta, partea mai mare a poporului au fost proprietarii uneltelor de lucru. Cu înființarea fabricilor și a industriei mari, uneltele de producțiune tot în mâni mai puține s'or strins, după care urmarea este aceea, că partea cea mai mare a muncitorilor au ajuns la straița goală.

Cari înainte de asta or fost proprietari, industriași neguțetori la proprietatea lor, astăzi sunt robi salariatului, cari sunt siliți să se facă slujbași capitalului.

29. Ce este cauza sărăciei acesteia?

— Folosirea puterii naturale, ca electricitatea, apa, gasimetrul, aborelele ș. a., mai

departe cu dezvoltarea mașinilor și a uneltelor de producțiune, tot mai puțină putere de lucru trebuie la producere, la muncă.

Muncitorii cari învață, să înmulțesc, fără ca să fie lipsă de ei, că la mașini nu este întru atâta lipsă de cei învățați, cât șingur de mâna de om. Așadară se sporește și tabăra celor de muncitori, cari n'or învățat. Din altă parte se înmulțește cu aceia cari sărăcesc din zi în zi, fiindcă prin concurența asta mare perde averea cât și uneltele de producțiune, atât neguțetorii, cât și proprietarii.

Acela care a fost independent, s'a făcut sclavul capitalului. Toate astea le-a făcut ordina producțiunea capitalistă

30. Ce înțelegi sub ordina producțiunii capitaliste?

— Ordina producțiunii capitalistă o înțeleg așa că proprietarii uneltelor de producțiune, va să zică capitalistul, prețul deplin al muncii îl bagă în buzunarul său și uneltelor cari produc prin asulare și jertfirea puterii, de multe-ori a vieții, numai o părțică foarte mică le dau.

31. Oare nu eu drept fac capitalistii asta? Nu ei dau toate sețele de producțiune și capitalul, care dacă să perde alor pagubă-i?

— Știu ce vrei să mi spuni cu asta, despre îndrăzneala jocului cu capitalul. E drept, că la fondațiunile proaste de astăzi

să întâmplă multă pierdere, dar nu din cauza muncitorilor și ei totdeauna mai mult (rischiază) îndrăsnesc.

Capitalul numai bani are de pierdut, până-când muncitorii puterea, de multe-ori chiar viața și-o îndrăsnesc a o preda în muncă.

Indrăzneala dară nu-i adresă, nu-i titlul dreaptă a jăfuirii. Altfel eu nu vorbesc personal, nu pe unul, sau allul fabricant osindesc, numai atac sistema asta nedreaptă, care dă ocașune la o grămadă de oameni, pentru-că sunt proprietarii uneltelor de lucru, ca să jăfuiască milioanele oamenilor.

32. Tu ai spus mi-se pare, că uneltele de lucru sunt în mâni capitalistilor. Apoi nu ști că și cel mai sărac om are unealtă de lucru? Spre pildă sapă ori mașina de cusut,

Dar oare proprietarul mașinei nu-i capitalist?

— Dacă proprietarul sepei despre pildă e un țeron, ori să vorbim de mașina de cusut, dacă e un lucrător, care cu aceeași câștigă până de toate zilele pe scauna lui și a familiei sale, atunci nu e capitalist ci e un muncitor simplu.

Insă, dacă are mai multe mașini, care le dă muncitorului numai ca împrumut, pentru aceea ca el să împartă din câștig cu dânsul, ba el, proprietarul își trage mai mare parte din câștigul acela, să înțelege că e capitalist.

Cine a secerat vara?

De *Alexandru Cismădia*.

Cine seamănă și cine seceră?

Apropiindu-se timpul secerișului, întrebăm că cine seamănă și cine seceră?

Întrebarea dela 'nceput se vede șioadă, pentru-că toți știm că aceia samănă, pe a căror mână face beșici coarnele plugului, aceia pe cari resăritul soarelui îi găsește afară la holde, cari ziua și noaptea, în soare și-n ploaie sunt sub cerul liber.

Bravii prin munca și sirguința lor, silesc pământul să aducă fructe.

Și cine ar seceră dacă nu aceia pe a căror mână face beșici coada coasei, pe cari îi negrește soarele, pe a căror față face căldura noroi din asudări.

Noi suntem aceia muncitori de pământ. Așa dară noi am sămăna și tot noi am seceră.

Buni noștri părinți ne-a învățat că sirguința totdeauna își aduce roadele ei.

Or și avut drept părinții noștri. Priviți fraților peste hotară, mai cu seamă iarna cum e de deșert, cum e de lăsat, e un loc neroditor.

Din sinul pământului par'că și-a perdut vieța, nicăierea nu găsești o iarbă sănătoasă, nici o plantă care arată că n'a murit pământul că mai este în sinul lui viețat.

Dar cu cât arată altcum primăvara. Nu numai pentru aceia, că sunt zile mai călduroase. Aceia singură nu ar aduce tablele mari de bucate.

Ar crește din pământ aceia ce este 'n el tot felul de ierburi sălbatice, spinii și tot felul de fructe cari nu dau pâne nici haină sau alte lucruri folositoare pentru omenime.

Dar vine omul acela care poartă opincă, scrumă pământul cu plugul ori cu sapa, apoi samănă sēmēnță și cu sirguința și asudarea lui silește pământul ca să-i rodească de acele fructe, de care are omul lipsă în viața lui și numai sirguința își va aduce roadele ei.

Unde numai privești cu ochii vezi plântă folositoare, cari dau omului speranță, că truda lui va fi răsplătită și munca lui n'a fost zadarnică.

Până aici e foarte frumos, numai aici este o întrebare că la cine răsplătește?

La acela care lucră, ori tuturor asemenea, unuia mai mult altuia puțin? ori unuia foarte mult, ear' altuia foarte puțin, sau cu totul nimica?

Cu asta de loc vom fi în curat, pentru-că nu-i destul aceia că sirguința își aduce rodul său, dar e interesant și aceia că pe

a cui samă? pe seama sirguinței sau a leneșei?

Dacă privim în societatea omenească vedem aceia, că sunt oameni cari sunt frumoși grași, poartă haine scumpe și curate, totdeauna trăiesc cu mâncări sănătoase și n'au nevoie de nimic.

Dar vedem și aceia că sunt și de aceia cari sunt zdrențoși nu să poartă curății, sunt slabi și trăiesc rău, toată viața lor este o suferință și chin.

Nu ca să trăiești s'o rabzi ei să te uiți la ei e lucru jalos și trist.

Aceia parte care trăiește cu plăcere a căror vieță e numai e petrecere aceia să numesc „domni”, ceialaltă parte care e cu mult mai mare aceea să numește „muncitori”.

A muncitorilor datorință este, ca să samene, și a domnilor să seceră. Pe românește mai potrivit, unde noi sămănam ei să culeagă.

Că nu aceia înțelegem sub secerat, că cine cosește, cine duce în hâmbări bucatele. Cari asta fac aceia lucră însă nu culeg.

Seceră (culege) numai acela care câștigă. venitul muncii îl pune, a cui e magazina și bucatele.

Muncitorii de pământ să 'mprăștie să resfiră pe holde ca furnicile cu asudarea silesc pământul ca să rodească. Cu munca ostentitoare adun apoi laolaltă. Proprietarul mare de pământ numai să preumbă printre ei și poruncește ce și cum să facă. Cu un cuvânt să domnește și când colo dragul meu, muncitorii cari au lucrat capetă din bucate numai a treisprezecea parte, ceialaltă parte rămâne la acela, care nici-odată n'a tras cu coasa, care nici un snop n'a legat și pe care nici-odată nu l'a durut șelele de purtarea sacilor.

Cine seceră dară fraților muncitori? Așa dară că nu noi cari lucrăm pământul și ne ostenim?

Că noauă după truda noastră nici atâta nu ni să ajunge din care să avem pâne uscată peste tot anul. Puțin saci avem dar nici din aceia, nici jumătate nu să umple. Cămara noastră ni-e este micuță dar și aceia așa rămâne de goală după seceră, ca și 'nainte, pentru-că din seceriș numai povara, și greutatea ni-s'a ajuns, munca, ear dobânda e altuia aceluia care și-a recorit corpul leneș care munca numai din veste o cunoaște.

Dragilor conșoți cari răbdați, voi știți că și câni celora bogați se bucură la o soarte mai bună ca noi.

Aceia capetă iarnă și vara cele de trebuință, dar noi pe o formă răbdăm. Ani-

malele (iosagu) acelora bogați cu jele ar trebui să se uite la noi dacă ar avea atâta minte.

Boul dacă-l prinde în jug atunci, capetă mâncare mai bună, calul dacă e în lucru mai greu capetă abrae mai mult, bș și atunci când se odichnește, bagă binde seamă de el, ca să-i rămăaa pu crea și mai departe.

Dar oare cine se îngrijește de noi de oameni?

Și vara când e lucrul cel mai greu aceia caută proprietarul (gazda) ca cât să poate mai puțin să-i deie bietului muncitor.

Iar plăcea dacă nu ar trebui să dea nimica. Ori nu adeverește destul robota ceea-ee trebuie să facă?

Carnea iar plăcea s'o rupă de pe noi, ear' sângele să ni-l sugă până la picătura din urmă.

Toți sunt în contra noastră. Guvernul guvernul celora bogați, autoritatea publică, este autoritatea bogăților, și Dumnezeu e iar acelor bogați, oare Doamne da ce ne rămâne noauă?

Pământul, producțiunea pământului și și tot ce vezi cu ochii, este a altora. A noastră este numai munca și aceia ce vine cu ea, sērăcia, miseria, supunerea și desprețuirea.

Viața noastră nu are rază de speranță în viitor, numai povara, amărăciunea și nefericirea. Carul, jugul și sbiciu e al nostru, jugul ne belește pelea după grumazi, și sbiciul ne sbiciește pe spate, ne supune, simțământul valorii proprie ni-o nimicește.

Noi asudăm, răbdăm, sēmēnța sēmēnată dela a noastre asudori capetă puterea de a răsări, spicul după sirguința noastră dorodește sutele de șire, și noauă din nimic nu ni-s'e ajunge. Noi numai lucrăm, dar pe seama noastră nu secerăm, (nu culegem).

Acui e puterea, sirguința, aceluia munca: dar a cui e pământul aceluia patria, comunitatea aceluia e venitul, și producțiunea toată a pământului.

Nu-i desul că ne desojește de vite ci din zi în zi ne insultă, ne țin de proști și în primul rind ne silesc să credem și noi că este așa. (Va urma).

Răspândiți „Adevărul” în toate părțile! Tot felul de scrisori, întrebări și cereri sunt de a să adresa: „Adevărul”, Budapesta, VIII., József-körut 18 sz.

Pentru-că din munca altuia trage venit, care nu ar fi permis.

33. Muncitorii dară trebuie tocmai așa să urască pe proprietarul mic ca pe cel mare, ca pe fabricanții mari?

— Aceia eu nu am spus, eu zic alta: „Ura personală nu-i ertat să purtăm, nici față de proprietarul mic, nici față de fabricantul mare.

Nu oamenii aceștia sunt vina, ci sistemul care dă ocaziune, care așa zicând silește pe oameni să fie răi, și să stoarcă pe de aproapele, pe consorții săi de un sânge și-o carne.

Muncitorii trebuie să lupte primul rind contra sistemului, dar fiindcă sistemul e în legătură cu oamenii jefuitori într'atâta, încât în lupta de toate zilele nu-i poți despărți, lupta și în contra lor trebuie așintită, dar nici-odată nu-i ertat ca cu ură personală.

Ear ceea-ee privește pe proprietarii mici, trebuie să socotești că și ei singuri sunt despoiați de proprietarii mari și de fabricanți, direct sau indirect.

Dar, pentru aceea și față de cătră ei, trebuie s'o luăm pentru-că așa pretind interesele noastre.

34. După organizare ce este datorința primă a muncitorilor, ca să-și ușureze soarta lor și a doaua ca să sepe sub păretele societății de astăzi?

— Muncitorii trebuie să se silcase de

a câștiga drepturile cele politice și economice, cu a căror ajutor câștigă puterea cea mai mare, ca să poată fi triumfători în lupta între capital și muncă.

Acuma vorbesc numai despre drepturile economice.

În prima linie trebuie să pretindem timp de lucru mai scurt, plată mai mare, și legi cari apără muncitorimea și îi spriginește, în caz dacă sunt bolnavi sau îmbetrăușe sau îi ajunge ceva nefericire în muncă, să îngrijește de traiul vieții lor ca să nu fie siliți de a merge la cerșii.

Toate astea pentru aceea le pretindem, ca să-i mântuiască pe muncitori, dela gândurile grele a susținerii lor, și cu asta s'ar ajunge, mai mult timp de a să cultiva, de a să ocupa cu știința mai mare și mai ales cu eliberarea muncitorimeii, din lanțul sistemului de astăzi.

35. Pretensiunile, precum e prețul mai mare de muncă, și lege pentru apărarea muncitorilor le înțeleg; dar scurtarea timpului de lucru, o țin superficial, pentru-că eu așa cred, că acela câștigă mai mult, care lucră mai mult.

Pentru-ce să scurțăm dară câștigul muncitorilor?

— Din întrebarea de pe urmă, să vede, că nu te-ai ocupat destul cu chestiunea asta, și de aceea ai căzut în păcatul acela, în care au căzut muncitorii aceia, cari sunt leneși de a gândi:

Din contră, timpul lung de lucru scoboară plata și cu ea urmează toate stricăciunile pe seama muncitorilor.

Maî puțin câștig însemnează timpul de lucru mult, prima linie pentru aceia, pentru că muncitorul se obosește tare, și în alta zi mai puțin poate lucra,

Contra dacă e odichnit muncitorul acela, atunci cu voie mai bună, și cu putere mai mare, mai mult lucru poate găta. Chestia asta are multe avantaje, dar eu numai cele mai de lipsă le amintesc.

Pe lângă timp mai scurt al lucrului, maî mulți oameni capetă de lucru, și va fi și mai mică, trupa de rezervă a muncitorilor.

36. Ce însemnează „trupa de rezervă a muncitorilor”?

— Sub trupă de rezervă putem să înțelegem mulțimea aceia, a muncitorilor, cari nu au ocupaciune.

37. De unde vine oare trupa asta de rezervă?

— Asta este poama ordinii de producție, a capitalismului.

Pentru-că lângă acomodarea atât de mare a mașinilor, cauza înmulțirii acelora fără lucru, este încă neregularea producției și întrebuintarea (consumarea ei, va să zică, producțiunea fără cap a capitalului individ, care nu face socoată cu acea că marfa produsă se corăspundă oareșii care-i lipsă. (Va urma).

Lumina luminează întru întunec!

— Răspuns „Răvașului” —

Ne simțim datorii, ca luând în mână istoria de mai înainte, și diferitele produse de însemnări și notițe autentice din prezent, ce ne stau la dispoziție cu măjile și cari dovedesc precis și curat ca soarele, că poporul român în prezent e pierdut, și numai o cale de existență i-a mai rămas poporului român din Ungaria, și anume basa socialdemocrată.

Mai bine zis: cultura, bună starea sa materială și fizică ca popor productiv și proletar conștiințios, la cari avantaje de bunăstare numai prin înfrățirea sa cu muncitorii întregii lume, întregului pământ, va putea-o ajunge.

„Și cum se poate una ca asta? Când poporul românesc e de 1800 de ani pe acestea plaurii!” — Așa exclamă „Cărturarii și Fariseii” naționaliști români — și învățați ce sunt Doamne ei încep a urla trăsnete și fulgere pe „fufilișii” — de sine înțeleși — pentru că socialiștii sunt aceea cari au trezit din letargia morală și nimicitoare pe cei lipiți pământului, uitați de lume, uitați de binefăcătoarea cultură a științei, înțelepciunii și conștiinței omenești naturale, fără de cari însușiri nici un popor nu poate exista astăzi, când razele unui soare strălucitor sparge țăriile norilor captușiți de 1800 de ani pe capul său — fie dar adevăr — ca mai adevărat se ne putem explica, despre faptele și trădările nemernice, seducerile fără suflet prin care l-au ținut acei conducători ai săi, cari au fost os din osul său, trup din trupul său, și sânge din sângele său, opinea din opinea sa. — eată așa zic miile de proletari, frații români, iată zic ei — vă întrebăm domnilor, frumos, că noi suntem convingși despre toate și deci pentru a îndeletura toate neînțelegerile, vă întrebăm domnilor „cărturarii și fariseii, D-tră, Măriile Voastre, Preașfințite Voastre și Ilustritățile Voastre, spune-neți pentru numele lui D-zeu, că numai barem — nu de 1800 de ani, numai de 80 de ani încoace barem? „Ce bine, ce drepturi, ce bunăstare, ce fericire ați câștigat aceluia popor pe care-l lăudați în gara mare, și a cărui fiu vă spuneți, suindu-vă în sus? de pe a cărui suman vă imbuibați, prin a cărui credință și iubire trăiți în mocirla nepăsării și așteptați să vă sărute mâinile, picioarele, ba să vă poclonească de o poștă și cu frică și cutremur să se apropie de opineuța eșită ca erii olaltă din opinea sa! . . .

Răspunsul D-tră înainte îl știm, îl simțim nefericiții de noi, că interesul propriu personal v'au făcut robi pre toți, și nu mult vă mai doare capul, că noi cu miile suntem în prada celei mai negre și zdrobitoare nefericiri. Nefericirea noastră e de două ori mai mare ca a altor popoare de sub coroana Sf. Stefan! Voi iubiiți fiu (ați fost, până ce am zăcut în neștiință. Red.) voi v'ati uitat de datorie, și în loc să lăsați ca lumina și cultura venită din ori-ce parte, să ne-o dați și nouă, pusu-v'ati și ați închis ușa, ca noi să rămânem la întunec, ca noi să nu știm nici limba țării, ca pe noi să ne poată judeca legile țerei, fără să înțelegem, ba și azi, acuma când e vorba „după ploaie chopenegă”, încă voiți a pune pedeca, nu care cumva să ne luminăm din care-va parte, și să simțim și noi că suntem oameni, cari nu numai datorii mari și nesuportabile avem ei și drepturi — omul de ce se teme nu scapă — de asta v'ati temut cu toții, că veți mai putea tunde-mulge biata oaie — nu care-cumva venind alt păcurar, nu le-ați dus nici la pășune.

Această stare deplorabilă în care zacem astăzi, o putem mulțami, primadata, numai noi nouă, pentru încrederea oarbă, și a doua vouă, pentru cari ne-am jertfit, ca să ne putem da încrederea! Car D-tră fililor, aceasta ați folosit-o pentru scopuri proprii, jefuiri, jupuiri și nefericiri per extensum.

Nu este așa?

Arătați-ne contrariul. Veniți prin satele noastre și vedeți ce-ați făcut! Vedeți cum ne-ați așezat! Câtă bucurie și ce fericire avem noi, că din 3 și jumătate milioane de români, 2 milioane și jumătate nu's oameni, n'au ce'nbuca, odată is ținți în sus prin neștiința lor, în jos de voi, prin iubirea voastră și dragostea cea mare ce o aveți față de casă.

Am luat aminte la toate! Pe noi românii nu ungerii ne mănâncă, nu. Nici pe ungerii nu-i mănăcă nemții, nu. Nici pe nemții cehii, nu.

Apoi dar ce poate fi!

Pescuitul șovinistic naționalisator, a orbit acum. Prin acela ne-ați pus la sapă de lemn. Prin povești goale ne-ați dus pe ghiată, români pe români, ungerii pe ungerii și așa mai departe.

Care popor vrea să viere, are conducători sinceri și concluderă la temelia fundamentului socialdemocrat, a cărui ziduri acum se ridică cu sudorile și greutatele ce le suportă proletarii lumii întregi.

Eară D-tră ce ați lucrat? Ce ați făcut? Propriu vouă v'ati zidit institute și fonduri de pensii și societăți de mai știe nevoia ce, și v'ati asigurat bine, iar pe noi și azi ne dubiți de o parte voi cu emblema națiunea română așa și pe dincole și cu lege și fără lege, de ce ia parte statul, cu legea, sa în vigoare sancționată, pe care noi, halal de buni conducători ce i-am avut. că bine a zis cine a zis: „orbu conduce pe schiop” n'o știnuștem, și astfel tot mereu venim în contrast cu ea, apoi așa de 3—4 lături în foc, nu-i mirare dacă ne-am trezit și apucându-ne mintea cea mai bună, vă lăsăm să vă conduceți singurei, iar nouă dați-ne pace și nu strigați asupra noastră, dacă nu ajutați nimic vă țineți pupăza și tăceți molecom. (Dar până acuma ce au făcut? Tăcut-au unde n'au trebuit și față de voi s'au ridicat prin socme până la 107-lea ceriu la Tatăl sfânt. Culeg.)

Servind acestea puține șire de introducere vom continua cu datele istorice și statistice, documentând una câte una toate aceste adevăruri, pentru-că foile domnești să se poată exprima dacă vor avea documente de contrariul. Biciul lui Dumnezeu.

Răvaș.

Fiul întunerecului.

Să fiți fraților cu toți atenți, căci un lucru serios avem de explicat, și anume, însă la asta ne dă iarăși ocazieun biet întunecat cu numele Petru Puta din Utvin — care precum se vede nu poate înțelege nici de cum ce poate fi „Adevărul.”

De el nici nu ne mirăm așa tare, știm foarte bine, că dacă eme-va stă la întunec mult, raza blândă a soarelui încă-i vatămă ochii, dar ne mirăm de obiala așa ciufulită „Poporul Român”, că a zis că vrea să lumineze poporul? Orb pe orb nu va lumina.

Mai multe obiele de acestea, care învață poporul la linsul mânilor, la supunere oarbă de dobitoac, ca nu cumva să te înțeleagă, că tot omul are dreptul său de om și nu-i lipsă ca el să fie dobitoac.

Acestor foi le spunem verde, că se nu dubiască poporul de cruceraș, că nu e vrednic nici de ațitat focul. De alteum asupra acestor foi păgubitoare, conduse de fiul întunerecului cari s'au lingusec pe lângă oalele popilor, și s'ar viri pentru os de ros, de sine înțeles că nu pot reprezenta „Adevărul”, ei per extensum se compun din minciunile cele mai păcătoase și cu întunecimea ca iadul pentru popor. La locul său un frate al nostru ni le va descrie pe toate, acuma numai atâta mai adăugăm, că bietul Peru Puta de nu ne zicea nimic era ertat, pentru crima comisă, că contra legilor, neau trimis foile, singur densusl 40 — așa-i D-ze Puta? — nu două, vezi cum se cunoaște „fiul întunerecului” de pe minciuna diavolului? — dar am înaintat proces față de D-lul.

Frații noștri n'au știut nimic, și e tocmai bine că acum v'ezurăm tufa de unde sare epurile.

„Unirea”. Masa muncitorilor români din Budapesta.

Și românii ca toate naționalitățile să încep a întruni în Budapesta.

Duminecă, în 12 Iunie a avut loc ședința de constituire.

Frații de loc și-au ales un comitet, care să lucre pentru favorul mesei.

Comitetul să compune din următoarele persoane:

De președinte s'a ales Ioan Goldea, de vice-președinte Carol Siegescu, de secretar Aurel Cristea, de cas-sar Ioan Popșor, ear de controlori George Ianoși și Constantin Groza și 5 membri consilierii.

După alegerea comitetului mai mulți dintre frați au luat cuvântul, că pe ce basă să fie făcute statutele.

Dar din cauză că timpul a fost prea scurt, președintele închide ședința, și roagă pe frați ca pe Duminecă, în 19 Iunie, să ia parte iar la ședința ce o s'o ținem înainte de ameazi.

Duminecă, în 19 Iunie la 10 oare înainte de ameazi, președintele deschide ședința, la care iar au luat cuvântul mai mulți frați la punctul pe ce basă să fie făcute statutele?

După o discuție de 2 oare s'au și hotărât să fie pe basa culturii române, și socialdemocrată internațională, și totodată să se înființeze o bibliotecă română de unde frații noștri să-și poată lua cărți, ca să cetească și să învețe, să nu-și uite limba maternă.

Earăși confiscat.

Procuratura a confiscat broșura noastră „Vin socialistă”.

Cel mai interesant lucru e, că această broșură a apărut acum 20 de ani înainte de asta.

Acuma nu știm, că roata culturii și a libertății de presă înainte să întoarcă în ungaria, sau înapoi? Poate că domnii procurorii ne-a spune.

Din lumea întreagă.

America.

În statul Colorado este mare terorismul din partea puterii. După cum am scris în numărul trecut, greva minerilor de cărbuni s'a sfârșit cu vârsare de sânge. Dar terorismul nici acum nu a încetat. S'a proclamat starea statarială și puterea face acolo ceea ce face și la noi: a confiscat dreptul de adunare și întrunire.

Hollandia.

Greva muncitorilor de diamante care a ținut 4 luni și jumătate, s'a sfârșit cu victoria muncitorilor. Pretinderile de căpetenie au fost: 9 ore de muncă pe zi și regularea numărului învățăceilor. Punctul întâiu l'au învins cu totul, iar al doilea numai în parte. Șase proprietari de fabrici nu s'au supus acestor înțelegeri, la ei greva durează mai departe.

Turcia.

Măcelurile din Armenia. Din 29 Aprile până în 29 Maiu n. au fost uciși în cercul Sassun 3000 Armeni, bărbați, femei și copii, 50 sate armene au fost dărimate, iar în orașul Musch 31 prăvălii de ale Armenilor au fost devastate. Numărul fugarilor, aflători în Musch, se urcă la 4000 și sunt despoiați de toate mijloacele de trai. De n'ar fi intervenit consulul francez din Musch, s'ar fi întâmplat un groaznic măcel în împrejurimea orașului. În districtul Musch atrocitățile continuă și azi. Patriarhul armean Ormanian a protestat energic la Poartă contra stărilor barbare din Turcia acum în vcaul al XX-lea.

Domnilor, cineștiți opinea.

D'ale Plugăriei.

— Arăturile. —

Uite, în curând au să se înceapă arăturile pentru sămănăturile de toamnă și de aceea cred foarte nimerit să vorbim câte ceva de lucrul ăsta.

Am mai spus în alt rând că ori-ce plantă, pentru a crește bine și a da foloase cât mai mari, n're trebuință numai de ploaie la vreme și îmbelșugată ci, densa mai cere ca și toate celelalte munci făcute de om, să fie săvârșite cum trebuie și la vremea potrivită. Dintre toate muncile făcute de plugar cea mai însemnată este arătura și am mai pomenit altă dată în treacăt despre foloasele arăturii bine făcută, mai ales în anii secetoși, cum a fost ist-an până acum.

N'am să mă dau în vorbă azi despre timpul arăturii; sunt incredințat că-l știu toți, însă nu l pot face, căci am văzut că de multe ori te apucă zăpada cu bucatele pe câmp, din pricină că ori a trebuit să isprăvești munca boierului mai întâiu, și după aceea să te apuci de a ta, ori că boierul n'a avut chef să te dijmuiască la vreme, ori-cine mai știe câte altele. Ori-cum, se poate să vorbim despre asta cu alt prilej.

Acum vreau să vorbesc puțin despre chipul cum trebuie să se facă arătura. Mulți din voi ați auzit despre așa zisa arătură adâncă, — mai mult încă, eu am auzit chiar pe unii din voi zicând că: *de când cu plugurile alea nemțești s'a otrăvit pământul și mai mult...*

Citiți ce urmează mai la vale și o să vedeți cât de greșiți sunt aceia cari au asemenea părere.

Pământul trebuie arat adânc mai totdeauna, pentru că în acest chip densul se primenește; și are trebuință de o astfel de primeneală, fiind-că dacă l-ai cultivat câțiva ani de-a rândul, ajunge de se sleiește de puteri, căci tu nu poți nicădată să-l lași să se mai odihnească, să mai răsuflă, nici prea al obiceiul să mai semeni ceva leguminoase cari numai că nu store pământul, dar îl și ingrașă chiar. Când tu faci arătura la aceeași adâncime în fiecare an, tu sleiești rândul de pământ de deasupra, fără să scoți mai din adânc puțin pământ mai odihnit și mai gras, — de aceea țarina ta îți aduce din ce în ce mai puține foloase.

Apoi trebuie să știi că arăturile nu se fac la aceeași adâncime pentru toate plantele. Unele plante, cum sunt toate cerealele de-o pildă, nu au rădăcini așa de lungi, de cât se pătrundă la o adâncime mare de pământ și de aceea pentru ele poți să nu faci o arătură tocmai atât de adâncă.

Sunt însă alte plante cari au rădăcini mai adânci și la acestea le trebuie o arătură mai adâncă. O plantă care cere arături mai adânci, e sfecla de o pildă.

Mai sunt încă multe lucruri de spus cu privire la asta, dar nu se poate spune totul odată. O să spunem că dacă unii plugari cred că plugul nemțesc și arătura adâncă nu sunt bune, asta e din pricină că n'au știut acei plugari cum se facă acea arătură.

Intr'adevăr pământul nu trebuie arat deodată prea adânc, ci pe rând: în anul întâiu ai luat la o adâncime de 2 palme spre pildă, sau o palmă jumătate; în anul al doilea să ieși cu o palmă mai mult dacă vei putea și așa mai înainte — căci dacă ei deodată prea adânc, atunci faci mai mult rău decât bine. A'ți spune pentru-ce, e greu, de aceea cred că o să'ți mai vorbesc altă dată. Îți mai amintesc că trebuie să faci arăturile adânci, mai cu seamă toamna, pentru ca să aibă timp gerul ernei să'ți sfarme și să'ți mărunțească, să gonească dintrânsul tot ce este stricător pentru plante. Cu bine și cu sănătate.

N. Iliuță.

Domnilor, opinca-i talpa țeril, și după ia trăiți. Închinați-vă ei.

Cronica.

Țiganii condamnați la moarte. Curtea cu jurați din Maria-Theresiopol (Szabadka) a condamnat pe țiganul Nicolae Dimovics la moarte prin ștreang, ear pe fiul său de 19 ani la 15 ani temniță grea, pentru-că în 11 Februarie a ucis pe economul bogat Luca Sarnyai și au jefuit dela el 2800 coroane. Procesul a ajuns la Curie. Pe baza referadei judeului Dogariu, Curia a aprobat sentința și a respins recursul de nulitate. — Curtea cu jurați din Pojon a condamnat zilele trecute la moarte prin ștreang pe țiganul Lakatos László alias Granesa Ciuri pentru omor premeditat și jaf.

Nou tratament al tuberculozei. Profesorul din Berlin Iacob a venit la idea, să introducă direct medicamentul în plămâni oamenilor ofticoși, căci pe altă cale nu ajung medicamentele la locul atacat. El a încercat acest metod la animale și a ajuns la bun rezultat. O țevă de cauciuc se introduce prin gura și gâtul în plămâni. Prin această țevă se introduce medicamentul direct în plămâni. Cel mai bun medicament e tubercululinul, folosit acum 13 ani de Dr. Koch, apoi creosotul. Profesorul Iacob a reușit prin noul tratament să nimicească în 4—8 săptămâni toți bacilii de plămâni. Până acum Iacob a tratat 5 bolnavi după noul metod.

Sclăvia femeilor din Turcia. La congresul internațional al femeilor, ce să ține chiar acum la Berlin, a făcut princesa turcească *Havrie-ben Aiad* o interesantă conferință despre soartea femeilor în Turcia. Turcia a subscris actul dela Bruxela despre ștergerea sclăviei cu Negri, dar acasă la ea bântue și acum „sclăvia Albă”, sclăvia femeilor.

Femeile din Turcia sunt sclave în înfășur scriei al cuvântului. Turcia cumpără femei pentru haremurile lor și le face sclave cărora trebuie să a-culte orbis de stăpâni, lor și pe cari stăpânii le pot vinde la altul instituțiunea sclăviei e sprăjinită de autorități și chiar persoanele conducătoare și cu influință în viața publică să tem de puterea femeilor libere și prefe-ă, ca sclavele să aducă în lume și să crească generațiunea nouă. Pentru a face pe plac persoanelor înalte, chiar soțiile lor (sclave) se ocupă în stil mare cu comerțul și dressarea sclavelor. Fete (sclavele) pentru haremurii sunt cumpărate mai ales din Caucas. La Sclăvia femeilor nu vor renunța Turcii nicădată de bunăvoie, ci numai sub presiunea puternică a opiniunii publice din Europa, care a șters odinioară sclăvia cu Negri.

Mare catastrofă. Peste o mie copii morți. O îngrozitoare catastrofă s'a întâmplat în săptămâna trecută la Hellgato lângă New-York.

Vaporul „General Slocum” plutind pe riul East cu 1600 de escursioniști, femei și copii, s'a aprins fără de veste. Focul s'a lăsat așa de repede, încât escursioniștii n'au putut fi puși pe luntri pentru a fi salvați. Sute de femei și copii au sărit în apă și sute au perit în flăcări. Să anunță că 500 de oameni au perit, mai ales copii. Scene sfâșietoare de înmăni s'au petrecut pe bordul vaporului. Escursioniștii erau mai ales școlari din școala de Duminecă a bisericii germane literane *St.-Marcu* din New-York.

U'terior s'a constatat că numărul victimilor e peste o mie. Mulți copii au ars în brațele mamelor. Mulți din cei salvați au înnebunit de spaimă. Capitanul vaporului a fost arestat.

Oameni fără suflet. Ni-să serie din Alibunar: În 15 Iunie adevă Mercuri noaptea, niște oameni cruzi la inimă, s'au dus la mormântul lui Moise Miloș (coșariu), care nu de mult a răposat, l'au desgropat crezând, că mormântul are mulți bani la densul.

Pecătoșii s'au înșelă, că nu au găsit numai niște creștari și o luminare, care au și dus-o cu ei. Căzul acesta s'a întâmplat numai din neștiință, că mama ră-

posatului să tot lăuda necontenit, că la înșurubul ei, i-a pus în sicriu 200 coroane. Mergând comisia afară la fața locului a constatat cauza și s'a pornit cercetare în contra mamei răposatului. Făptuitorii încă nu s'an aflat.

Patru tigri au mâncat anul trecut întreg în India 190 de oameni. O singură femeiușcă a omorât în cursul vremii 48, aproape în fiecare săptămână unul. Tigrii e feară de tot vicleană, stă ziua întreagă ascuns prin păduri, prin tufisuri, așa că vânătorii nu-i pot da de urmă.

Noaptea apoi năvălesc în sate și se dau mai ales la om. Locuitorii din India le duc groaza.

Bogatul cerșetor. Un cas foarte interesant s'a întâmplat zilele trecute în Viena. Era acolo un bătrân cerșetor, îmbrăcat în sdrențe, care mergea în fiecare săptămână odată din casă în casă la cerșit. Unei dame distinse i-s'a făcut în deosebi milă de el, și de câte ori îl întâlnea, îi da de pomana 10 creștari și'l mângăia în tot chipul, vându-l așa de trist. Duminecă s'a dus distinsa doamnă afară din oraș, ca să capete o vilă de închiriat peste vară. A aflat o vilă frumoasă și s'a dus să o închirieze. Un bătrân servitor i-a spus, că în privința chiriei numai cu stăpânul vilei poate vorbi. Dama a intrat în salon și a aflat pe stăpânul vilei în haine aurite și cu un frumos ciubuc în gură șezând pe un divan de catifea. Dama și domnul au rămas cu gurile căscate vându-se unul pe altul. Domnul nu era altul, decât bătrânul cerșetor, care mergea îmbrăcat în sdrențe și cu fața posomorită se ceară milă. Domnul cerșetor a rugat pe distinsa damă să nu spună nimănui secretul. Poliția a descoperit totuși taina și ticălosului cerșetor i-a luat dreptul de cerșit. Nu toți cerșetorii sunt săraci și amărâți. Sunt destui oameni, cari sunt bogați și cari cerșesc numai ca să stoarcă bani dela oamenii miloși.

Știri mărunte. Deputatul din camera austriacă Klofac va merge la Port-Arthur ca corespondent de războiu. Cu el va merge și pictorul baron Bartoldy. — Advocatul și deputatul Dr. Graziadio Luzatto din Görz a dispărut fără urmă, după-ce a defraudat dela clienții săi 240.000 cor. — Advocatul Dr. Kirchner din Viena s'a sinucis din cauza mizeriei, în care trăia. — O furtună mare s'a de-cărcat Mercuri asupra Budapestei. Fulgerul a ucis 2 muncitori pe când lucrau.

Ginerile lui Rothschild, al celui mai mare milionar din Europa, e om tare ușuratic. Perde în jocul la bursă și în cărți cu nemiluita. Socrul său i-a plătit până acuma datori făcute pe calea aceasta în sumă de câteva milioane. Acum bătrânul nu mai vrea să plătească. Și a îndemnat fata, ca să pornească proces de despărțanie. Fraților, așa a lăsat D-zeu, ca unul să arunce banii cu milioanele, pe când altul n'are ce mânca?

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Mărfuri:

Cursul din 18 Iunie 1904.

per 50 chili

1904 grâu de Octombrie	— — —	8.85—9.10
„ sêcară	— — —	6.40—6.55
„ ovês octobre	— — —	5.80—6.05
„ încuruz de Maiu	— — —	5.30—5.40
„ grâu nou de toamnă	— — —	9.29—9.40

Posta redacției.

S. G. în Oravița. Am primit. O să le dăm noi în nrul viitor și mai aspru.

Editor: Partidul socialdemocrat din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Tipografia Fried & Krakauer, Budapesta, Lázár-u. 16